

ΕΠΟΧΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΩΜΑΤΟΜΕΤΡΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΑΡΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΟΥ *PARUS MAJOR* LINNAEUS, 1758 (PARIDAE, AVES) ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Αλκησις Καλαμποκίδη¹, Σάββας Καζαντζίδης², Βασίλειος Γκούτνερ¹

¹ Τμήμα Βιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός "ΔΗΜΗΤΡΑ", Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Καλόγεροι (ή αλλιώς Παπαδίτσες) συναντώνται σε όλους τους τύπους δασών, αλλά και σε οικισμούς, πάρκα και κήπους. Είναι κυρίως εντομοφάγο είδος. Στην Ελλάδα παρουσιάζει επιδημική συμπεριφορά. Σύμφωνα με τον Van Balen (1967) οι τροφικές συνθήκες που επικρατούν κατά τη διάρκεια του έτους μπορούν να επηρεάσουν το βάρος των Καλόγερων και κατά την περίοδο της πτερόρροιας το μήκος της πτέρυγας. Επιπλέον, το μήκος της πτέρυγας επηρεάζεται και από τις διάφορες δραστηριότητες κατά την αναπαραγωγική περίοδο.

Σκοπός της έρευνας ήταν η μελέτη της σύστασης του πληθυσμού τους στο αγρόκτημα του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών και του μήκους της πτέρυγας και του βάρους ανάλογα με την εποχή, για κάθε ηλικία και φύλο.

ΥΛΙΚΑ & ΜΕΘΟΔΟΙ

Περιοχή: Οι δακτυλιώσεις έλαβαν μέρος στο αγρόκτημα του Ινστιτούτου στα Λουτρά Θέρμης το διάστημα 2007-2017. Το αγρόκτημα περιβάλλεται κυρίως από αγροτικές καλλιέργειες και κάποιες βιοτεχνικές μονάδες. Η περιοχή είναι πεδινή και βρίσκεται στην κοιλάδα του ποταμού Ανθεμούντα. Μέσα στο αγρόκτημα η βλάστηση αποτελείται από δρύες, πεύκα, έλατα, φράξους, κυπαρίσσια, κέδρους, αριές, φτελιές, θάμνους διάφορων ειδών κ.α., καθώς επίσης και από διάφορες καλλιέργειες λιβαδικών ειδών. Υπάρχουν λοιπόν αρκετές πηγές τροφής και θέσεις αναπαραγωγής για διάφορα είδη πουλιών.

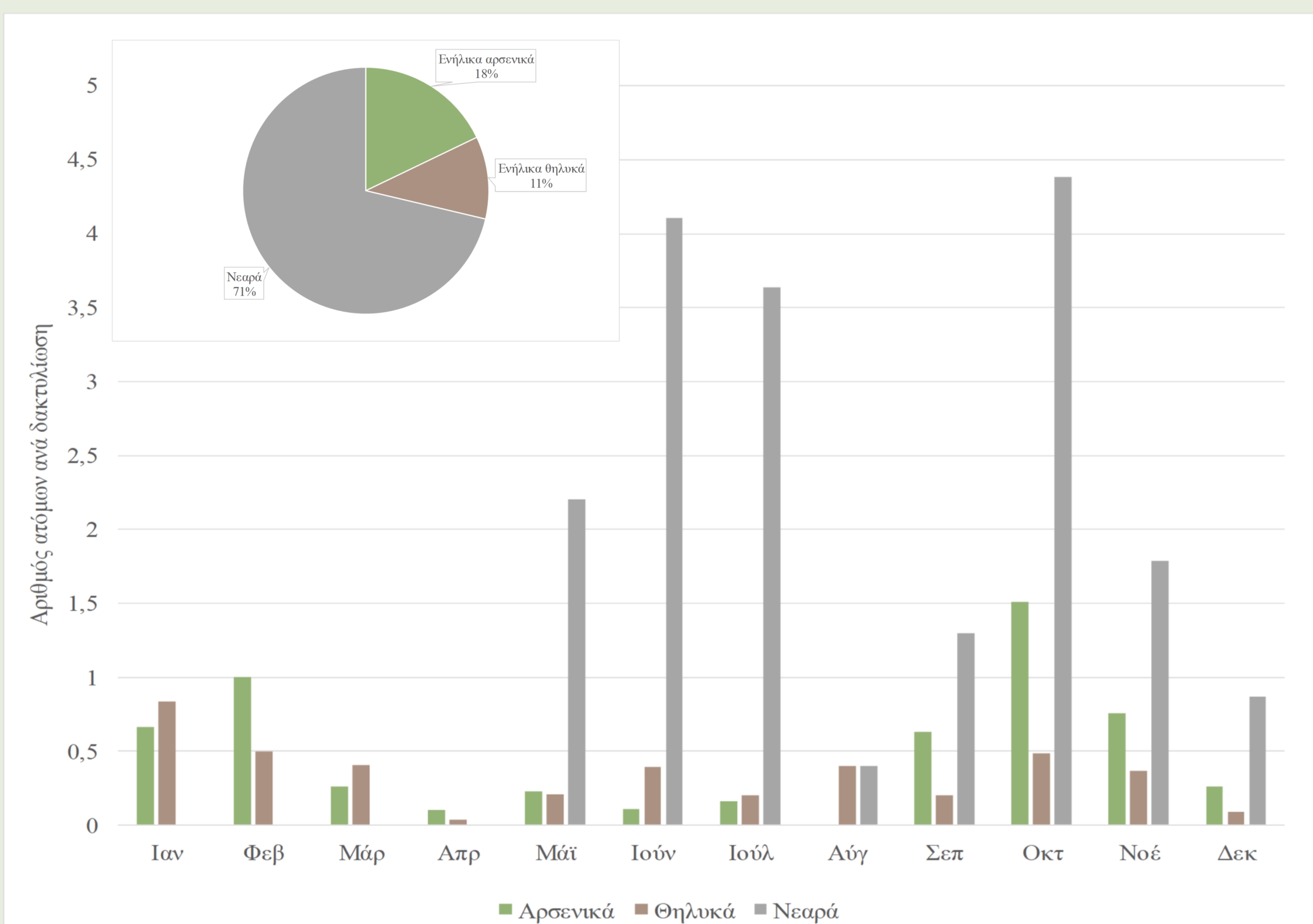
Η σύλληψη των πουλιών έγινε με δίχτυα παραλλαγής τα οποία στήθηκαν σε διάφορα σημεία μέσα στο αγρόκτημα. Κατά τη δακτυλίωση γίνονταν μεταξύ των άλλων μετρήσεων και μέτρηση του μήκους της φτερούγας με χάρακα και του βάρους με ζυγαριά ακριβείας 0,1 g.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ & ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνολικά κατά τη διάρκεια της έρευνας δακτυλιώθηκαν 886 Καλόγεροι.

Δεν λήφθηκαν υπόψη τα άτομα που επανασυλλήφθηκαν.

Το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν νεαρά άτομα (στο πρώτο ημερολογιακό έτος), ενώ από τα ενήλικα τα αρσενικά ξεπερνούν σε αριθμό τα θηλυκά.

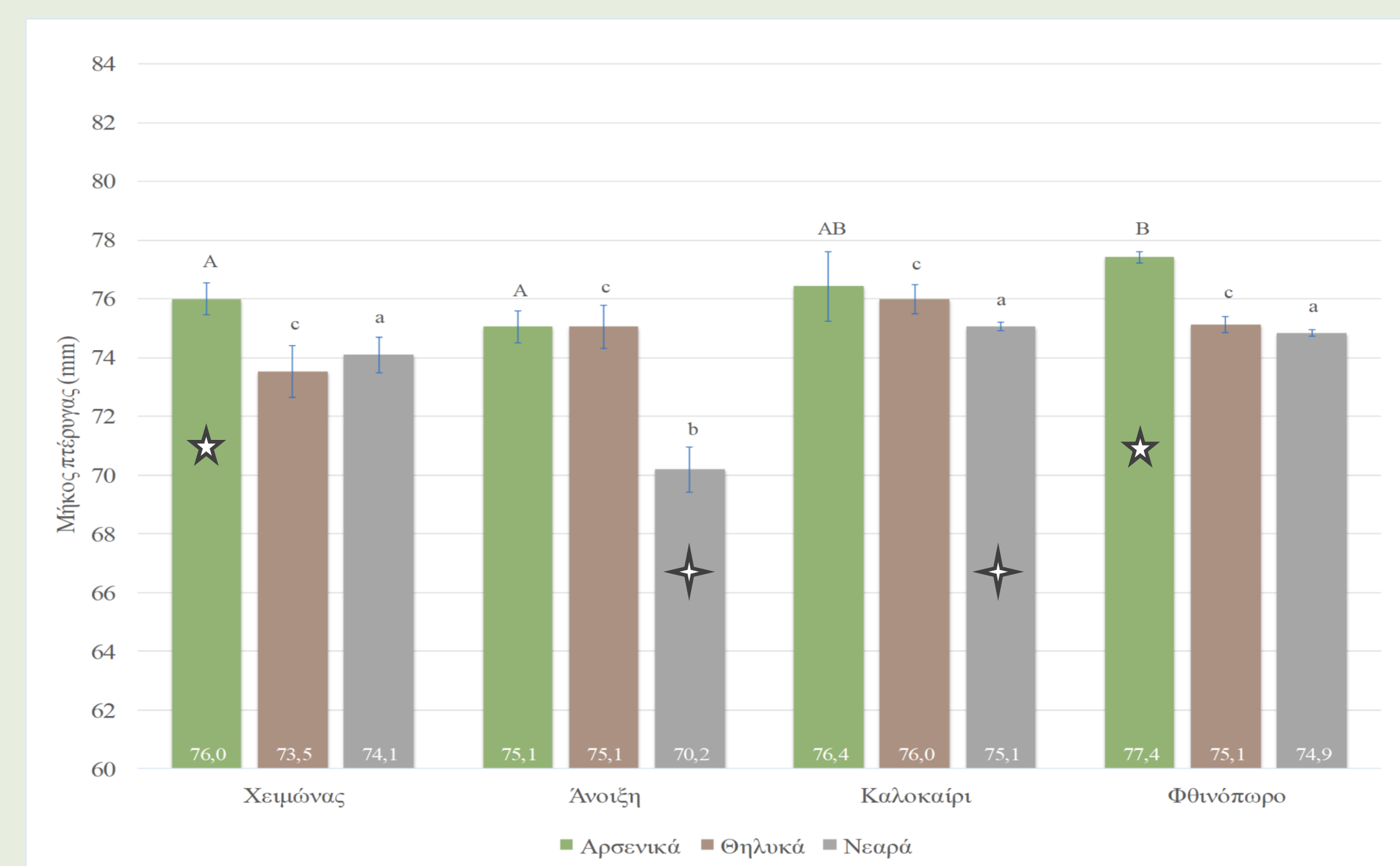

Γράφημα 1. Μέσος αριθμός ατόμων από κάθε φύλο και ηλικία που πιάνονταν στα δίχτυα ανά ημέρα δακτυλίωσης τον κάθε μήνα και ποσοστιαία συμμετοχή της κάθε ομάδας στο σύνολο των δακτυλιωμένων Καλόγερων.

Τα νεαρά άτομα εμφανίζονται τον Μάιο, άρα χρόνος επώασης (12-15 ημέρες) + παραμονή νεοσσών στη φωλιά μετά την εκκόλαψη (16-22 μέρες) → Συμπέρασμα: οι Καλόγεροι στο αγρόκτημα ξεκινούν την αναπαραγωγή από τον Μάρτιο.

Μείωση των νεαρών τον Αύγουστο πιθανότατα λόγω μετα-αναπαραγωγικής διασποράς, επιστροφή τον Οκτώβριο και έπειτα σημαντική ελάττωση του αριθμού τους είτε λόγω μεγάλης θνησιμότητας (σύμφωνα με del Hoyo et al.(2007) ~71%, κυρίως λόγω αποτυχίας εύρεσης τροφής), είτε επειδή μετακινούνται σε κοντινές περιοχές.

Από τον Ιανουάριο τα νεαρά άτομα θεωρήσαμε ότι έχουν περάσει το νεαρό στάδιο οπότε και εμφανίζονται στο γράφημα ως ενήλικα.

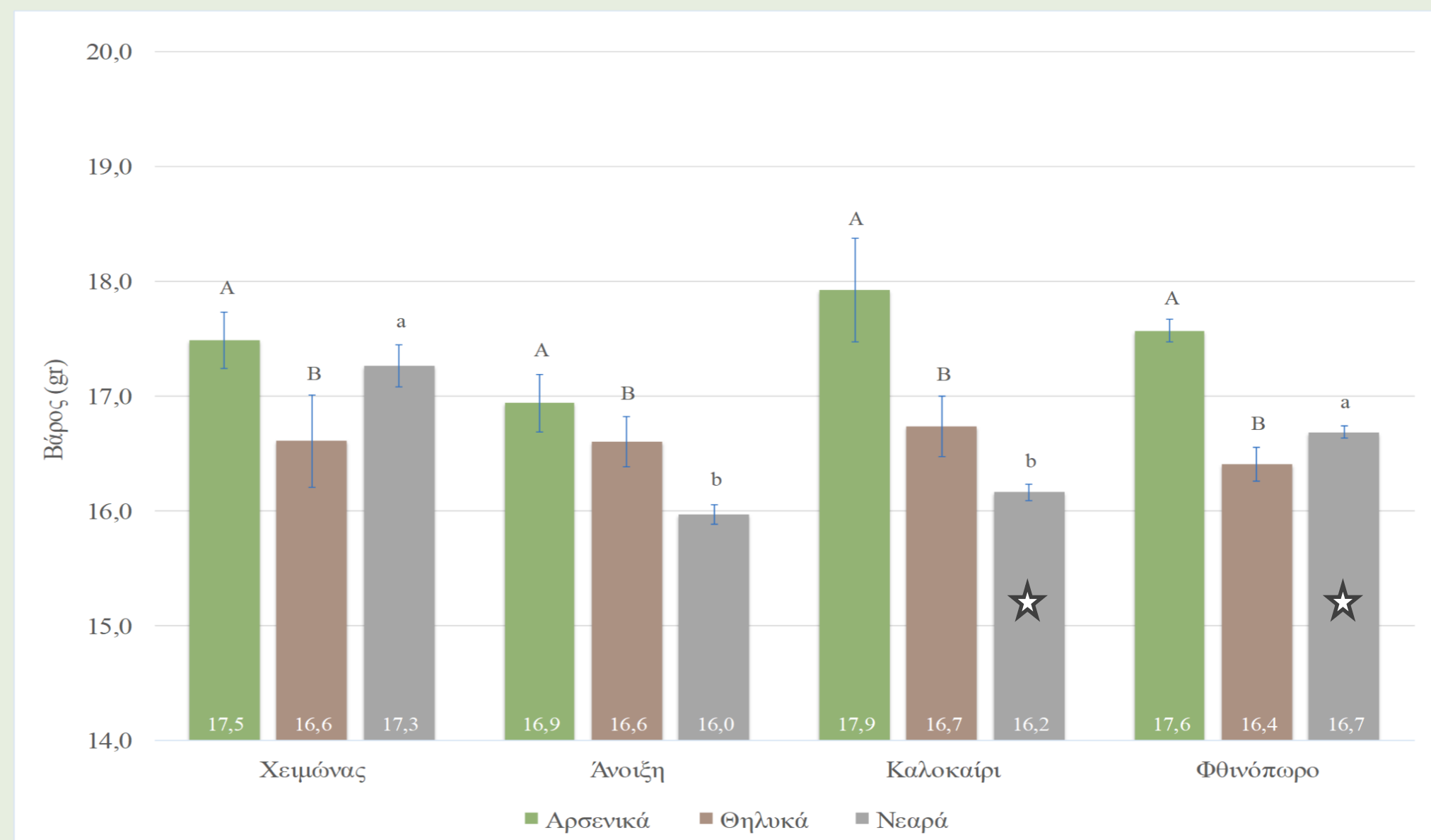

Γράφημα 2. Μέσοι όροι μήκους πτέρυγας ανά εποχή.

Σημαντικές ήταν οι διαφορές που σημειώνονται με όμοιους αστερίσκους.

Στα αρσενικά: μείωση μήκους πτέρυγας από φθινόπωρο → χειμώνα πιθανόν λόγω φθοράς των πτερυγών.

Στα νεαρά: αύξηση μήκους από άνοιξη → καλοκαίρι λόγω αύξηση μεγέθους.

Γράφημα 3. Μέσο βάρος ανά εποχή.

Στα νεαρά: σημαντική αύξηση από καλοκαίρι → φθινόπωρο.

Δεν βρέθηκαν διαφορές μεταξύ των δύο φύλων.

Συμπερασματικά: η διαθέσιμη τροφή στο αγρόκτημα και στις γύρω περιοχές είναι επαρκής ώστε τα ενήλικα άτομα να διατηρούν ένα σχετικά σταθερό βάρος καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Τα νεαρά άτομα πρώτα αναπτύσσονται σε μέγεθος και έπειτα αυξάνουν το βάρος τους.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- del Hoyo J., Elliott A., Christie D. A., (2007). Handbook of the Birds of the World, Vol. 12 Picathartes to Tits and Chickadees. Lynx Editions, Barcelona
- van Balen, J. H., (1967). The significance of variations in body weight and wing length in the Great Tit, *Parus major*. *Ardea* 55: 1-59

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστίες οφείλουμε στο Ελληνικό Κέντρο Δακτυλίωσης Πουλιών για την παροχή των δακτυλιδιών και σε όσους συμμετείχαν στις δακτυλιώσεις στο Σταθμό Δακτυλίωσης του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών.